

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความปรารถนาอันสูงสุดของมนุษย์ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น แต่ละบุคคลจึงพยายามที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การมีอาชีพ มีรายได้ มีคุณธรรม และจริยธรรม รวมถึงการรู้จักบริหารตนเอง ซึ่งหากทุกคนสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ ก็เท่ากับว่าสามารถช่วยยกระดับทั้งของตนเองและสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม พัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไป เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง องค์กรต่างๆ ต้องมีขีดความสามารถในการดำเนินงาน ซึ่งขีดความสามารถในการดำเนินงานจะเพิ่มขึ้นได้ ต้องอาศัยความอยู่ดีมีสุขของบุคลากร การที่บุคลากรไม่ต้องกังวลกับชีวิตส่วนตัว มีความสุขกายสบายใจ จะทำให้ทำงานด้วยความทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังสมอง ส่งผลให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานตามไปด้วย คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชน และประเทศชาติโดยรวม หากประเทศใดที่ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี จะสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ ในการที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ โดยจะเห็นได้จากนโยบายรัฐบาลของแต่ละประเทศ กำหนดให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การกระจายตัวของความเจริญไปสู่ชนบท ประชาชนคนไทยอ่านออกเขียนได้ และได้รับโอกาสทางการศึกษามากกว่าในอดีต แต่ในทางตรงกันข้าม ปัญหาทางด้านศีลธรรมของคนไทย กลับพบว่า มีการละเมิดศีล ๕ มากขึ้น ปรากฏการณ์ของการใช้ความรุนแรงในสังคม มีการเบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ดังที่เห็นเป็นข่าวในแต่ละวัน สังคมไทยต้องอยู่ด้วยความหวาดระแวง คอยหาวิธีการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ปัญหาความเสื่อมถอยทางศีลธรรมของคนไทย ตามที่ปรากฏในสังคม เช่น เรื่องสุราและของมีนเมา สุราเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายและชีวิต อีกทั้งเป็นสาเหตุหลักของความประมาท ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่องค์การอนามัยโลก ออกรายงานฉบับใหม่ว่าด้วยการดื่มแอลกอฮอล์ของโลกประจำปี ๒๕๕๗ ระบุว่า

ประชากรทั่วโลกมากกว่าร้อยละ ๓๘ ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ และมีผู้เสียชีวิตจากการดื่มแอลกอฮอล์ ๓.๓ ล้านรายทั่วโลกในแต่ละปี สำหรับประเทศไทย มีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยประมาณ ๕ ลิตรต่อปีต่อคน และการดื่มแล้วขับ คือ ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน^๑ เป็นเหตุสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน นอกเหนือจากนี้ สุรายังเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก สำหรับปัญหาการหย่าร้างของคนไทย ซึ่งนับวันมีแนวโน้มสูงขึ้น มูลนิธิเครือข่ายครอบครัวชี้ว่า ปัญหาจากการประพัตินอกใจกัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่ครองแชมป์อันดับ ๑ เป็นประเทศที่ประชาชนเจ้าชู้ที่สุดในผืนแผ่นดินนี้ คิดเป็นร้อยละ ๕๖^๒ นอกจากนี้ ข่าวการฆ่าข่มขืนที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์แทบทุกวัน ไม่เว้นแม้แต่การกระทำชำเราทั้งเด็กหญิงเด็กชาย จนทำให้ประเทศไทยมีสถิติคดีข่มขืนติดอันดับโลก อีกทั้งปัญหาการคดโกงไม่ว่าจะเป็นล่อลวงทรัพย์ ปล้นชิงหรือทุจริตจากโครงการของแผ่นดิน การคดโกง ในระดับประเทศพบว่าปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยติดอันดับภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลกอยู่ในอันดับที่ ๘๕ จากการจัดอันดับทั้งหมด ๑๗๕ ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ ๑๒ จาก ๒๘ ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก^๓

จากข้อมูลที่ได้นำมาแสดงชี้ให้เห็นถึงการไม่รักษาศีล ๕ ของคนไทยที่นับวันจะมีมากขึ้น กล่าวได้ว่า “ถ้าจับเอาหลักทางศีลธรรมโดยเอาศีล ๕ เป็นเกณฑ์ ประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่ปัจจุบันมีการล่วงละเมิดศีล ๕ มากจนแทบพูดได้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศไร้ศีล”^๔ สอดคล้องกับข้อมูลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ระบุว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม^๕

จังหวัดสระบุรี มีความตระหนักและมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมแห่งความผาสุก เนื่องจากสระบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม มีผู้คนจากจังหวัดในภูมิภาคต่างๆ มาประกอบสัมมาอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งประกอบการต่างๆ จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกพอสมควร ประกอบกับ

^๑ เผย! สถิติชดเหล้าคนไทย ๕ ลิตร/ปี ต้นตออุบัติเหตุ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.thaihealth.or.th/Content/25025> [๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘].

^๒ เปิดสถิติ “คนไทยคบชู้ นอกใจ ฆ่ากันได้ เพราะแรงหึง”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://news.mthai.com/hot-news/423009.html> [๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘].

^๓ ภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยอยู่อันดับ ๘๕ จาก ๑๗๕ ประเทศ สอบตกได้ ๓๘ คะแนน จาก ๑๐๐, THAIPUBLICA, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2014/12/corruption-perceptions-index-2014> [๒๖ เมษายน ๒๕๕๘].

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธศาสน์กับชาติไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๔๘๕.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙), หน้า ๙.

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ได้ดำริแก่ นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี เมื่อครั้งไปกราบสักการะมารับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี ความว่า ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาสังคมและวิถีชีวิตของพี่น้องประชาชนจังหวัดสระบุรี โดยเน้นการสร้างครอบครัวรักษาศีล ๕ ดังที่ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากสภาพดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไข สร้างภูมิคุ้มกันหรือเยียวยา ตลอดถึงการสร้างความตระหนักให้ประชาชนนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปเป็นสติเตือนใจ โดยเฉพาะหลักปฏิบัติพื้นฐาน ศีล ๕ แล้ว การอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมก็ยังเกิดวิกฤติทางสังคมเพิ่มพูนรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จังหวัดสระบุรี จึงได้จัดทำโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ว่าคุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย พัฒนาให้คนในชุมชนมีคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพุทธธรรม และจะได้นำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอันจะส่งผลต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการรักษาศีล ๕ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการรักษาศีล ๕ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ตามองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ขององค์การอนามัยโลก ประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน ๒๑,๒๒๕ คน^๖

๒) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่ แอนด์ มอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W.) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๗ คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิชั้น (Stratified Random Sampling) ด้วยการสุ่มอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ แต่ละตำบล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัยศึกษา คือ หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน ๑๘๑ หมู่บ้าน^๗

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นเวลา ๘ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

๑.๕.๒ ประชาชนที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการรักษาศีล ๕ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

^๖ สรุปรายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการครอบครัวศีล ๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.sila5.com>, [๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘].

^๗ ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย – Thailand Information Center, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://saraburi.kapook.com/หนองแค>, [๒๒ เมษายน ๒๕๕๘].

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

๑.๖.๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านร่างกาย คือ ทำให้อายุยืนยาว ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ด้านจิตใจ คือ เป็นผู้มีสภาพจิตปกติ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ทุกระดับชั้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ สถานะทางสังคมมีผู้เคารพยอมรับนับถือ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านสิ่งแวดล้อม คือ มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๖.๓ ศิล ๕ หมายถึง หลักแห่งความประพฤติกฎที่ศรัทธาควรรักษาอยู่เป็นประจำ อันเป็นความประพฤติดชอบทางกายและวาจา เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วด้วยการตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียนกัน ได้แก่ (๑) เว้นจากการปลงชีวิตสัตว์ที่มีชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี) (๒) เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ (อทินนาทานา เวรมณี) (๓) เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม (กาเมสุมิฉาจารา เวรมณี) (๔) เว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี) (๕) เว้นจากของเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (สุราเมรัยมัชฌมาทัญญูนา เวรมณี)

๑.๖.๔ การรักษาศิล ๕ หมายถึง ความตั้งใจรักษาปกติของตน อันเป็นหลักปฏิบัติที่ไม่ทำให้เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นหลักแห่งความประพฤติกฎที่จะทำให้เกิดความสะอาดทางกาย และวาจา

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศิล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านการรักษาศิล ๕ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศิล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

๑.๗.๓ ทำให้ทราบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหมู่บ้านรักษาศิล ๕ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

๑.๗.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนของหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ